

IT-TISWIJA

Iva. Tibdil fir-regoli tal-Kennel Club jishqu li klieb li ġew imsewwija jistgħu jieħdu sehem.

Veru li wara t-tiswija l-pet tiegħi irabbi l-hxuna?

Le, il-pet tiegħek ma għandux jihxien. Annimali li hađu t-tiswija jista' jkun li jieklu ftit inqas minn daww bla tiswija; u għalhekk għandhom jingħataw ftit inqas ikel.

Kemm irrid nonfoq sabiex issir it-tiswija lill-pet tiegħi?

Dan ivarja u jiddependi mis-sess u l-tip ta' annimal li għandek, u xi ftit ukoll minn vet għal iehor. Din hi xi haġa li għandek tiddiskuti mal-vet, idealment qabel ma tieħu l-pet tiegħek.

Madankollu, ikun xieraq li wieħed jistaqsi wkoll:

Kemm irrid nonfoq jekk MA NAGHMILX it-tiswija lill-pet tiegħi?

It-trobbija ta' ġriewi jew frieh tal-qtates tiswa hafna flus – bosta drabi l-ispejjeż jinkludi xiri ta' hafna aktar ikel li jisbqu l-hlas tat-tiswija. Barra minhekk, jekk jinqalgħu xi komplikazzjonijiet waqt it-tqâla, twelid jew wara, l-ispejjeż tal-veterinarju ser ikunu akbar.

Jekk int elegibbli, tajjeb li tkun taf ukoll li xi għaqdjet ta' karita' joffru skemi ta' tiswija b'għajjnuna ta' sussidji jew skontijiet apposta.

Il-Blue Cross hija għaqda ta' karita' registrata u ma tircievi l-ebda fond governattiv. Ahna niddependu totalment mill-generozita' u l-għajjnuna ta' daww kollha li jhobbu l-pets tagħhom, u kull sena jirnexxielna nsalvaw eluf ta' hajjiet wara li nsibu djar għall-annimali mitluqa jew mwarrba, u billi nieħdu hsieb il-kura' ta' animali morda jew mwegġa' fl-isptarijiet u l-kliniċi tagħna.

Supporting

Kindly translated by Mr. Frank Tabone (Għajnsielem Gozo)

IT-TISWIJA

Veterinarju Pariri u Informazzjoni

X'INHI t-tiswija?

It-tiswija hija proċess li permezz tiegħu l-pets ma jkunux jistgħu ikollhom aktar l-frieh. Filwaqt li fil-pets irġiel din l-operazzjoni tissejjah 'castration'; fil-pets nisa hija magħrufa bhala 'spaying'. Iż-żewġ operazzjonijiet isiru f'kundizzjoni ta' anestetika ġenerali.

Meta pet jew annimal maskili jiġi msewwi jew aħjar 'castrated', iż-żewġ testikoli jiġu mneħħija, u b'hekk tkun tneħħiet il-parti ewlenija li tipproduċi l-ormoni *testosterone* maskili. Hekk kif wara li jssir it-tiswija l-livelli tat-*testosterone* jinżlu għal-livell minimu, l-effetti tal-ormoni jonqsu wkoll.

Meta pet jew annimal femminili tkun msewwija jew aħjar 'spayed', kemm l-ovarji kif ukoll l-utru (ġuf) jiġu mneħħija (ovariohysterectomy). Dan ifisser li l-annimal femminili ma tkunx tista' aktar titqâl u b'hekk ma tirriproċudix aktar.

GHALIEX int għandek issewwi l-pet tiegħek?

Hemm numru ta' raġunijiet validi hafna għalfejn għandek tagħmel dan.

Għas-Sahha tal-pets tiegħek

Pets imsewwija jgħixu hajja itwal u hafna aħjar minn oħrajn li ma jkunu ġew imsewwija jew 'neutered'. Dawn huma xi wħud mir-raġunijiet għal dan.

- Meta t-tiswija ssir fuq klieb u qtates nisa meta dawn ikunu għadhom żgħar, jitnaqqas b'mod konsiderevoli ir-riskju tal-kancer fis-sider u l-infezzjoni tal-ġuf (pyometra) – dawn iż-żewġ mardiet huma komuni u li jwasslu għall-kundizzjonijiet fatali fuq klieb u qtates nisa li ma ssirillhomx it-tiswija.
- Ma nistgħu lanqas ninsew li l-pets nisa jgħaddu minn riskji mhux żgħar kemm waqt it-tqâla kif ukoll waqt li jkunu jwelledu.
- Fil-klieb irġiel, it-tiswija tnaqqas hafna iċ-ċans ta' mard fil-gladjoli tar-riproduzzjoni (prostate disease) kif ukoll jonqos ir-riskju ta' kancers oħrajn.
- It-tiswija tgħin wkoll sabiex il-klieb u l-qtates tonqsilhom l-heġġa biex joħorġu jitlajjaw u jiġġieldu – b'riżultat ta' dan ikollna inqas pets nieqsa mid-djar tagħna, naraw anqas pets milquta' mill-karozzi jew isoffru ġriehi wara xi ġlieda.
- Fil-qtates irġiel, it-tiswija tnaqqas iċ-ċans li dawn jaqbd u il-virus magħruf bhala *Feline Immunodeficiency* (FIV), virus li ma hemmx fejqan għalih, simili hafna għal HIV fil-bnedmin. Dan il-virus jixtered l-aktar permezz tas-saliva jew b'zieq – l-aktar komuni minn ġriehi ta' gdim waqt ġlied bejn qtates irġiel.
- Pets li ma jkunu msewwija u maqfula ġewwa jgħixu hajja mdejqa u mhux naturali. Riżultat ta' dan ikun li dawn il-pets jipprovaw jaharbu u mhux darba jew tnejn li jaqbd u mit-twieqi, ikunu mitlufa jew involuti f'xi incidenti tat-

traffiku.

Hafna qtates nisa ikollhom tqâla mhux kompluta (false pregnancy) wara l-istagun tagħhom. Għalkemm din hija haġa naturali, madankollu tista' twassal għall-problemi fl-imġieba tal-qtates nisa u anki, f'xi kazi, għall-bżonnijiet mediċi. It-tiswija ma thallix dan kollu jsehh.

Għalik sabiex tkun taf aħjar

Id-deċiżjoni jekk tagħzilk li ssewwi l-pet tiegħek jew le taffetwa mhux biss lill-pet innifsu jew innifisha. Jekk qed taħseb li ma jaqbilx li ssewwi l-pet, ikun aħjar li tikkonsidra dan li ġej.

- Is-sid ta' qattusa li mhix msewwija huwa dejjem b'seba' għajnejn sabiex ma jhallix il-pet tiegħu jew tagħha toħroġ tqila. Jekk dan isehh, tizdied aktar ir-responsabbiltà tas-sid li issa jrid jieħu ħsieb il-pet fix-xhur tat-tqâla, twelid u trobbija tal-frieh – dan biex ma nsemmux ukoll li jkun irid isib post tajjeb għall-ġriewi u frieh tal-qtates. (Forsi trid iġġib quddiem għajnejk li qattusa jista' jkollha sa sitt ifrieh tlett darbiet fis-sena, jew li xi razez ta' klieb jista' jkollhom sa tnax-il ġeru fis-sena.)
- Il-kelbiet meta jkunu shan, ihallu warajhom traċċi ta' demm għal tlett ġimghat jew aktar; u dan jwassal sabiex jiġbed l-attenzjoni ta' hafna klieb irġiel fuq l-għatba tad-dar.
- Il-qtates nisa jekk ma jkunux imsewwija jew mghammra, ikunu hafna drabi shan għal zmien twil. Dan jghejja kemm il-qtates kif ukoll lil sidhom, u barra minhekk jkompli jattira aktar qtates irġiel (tomcats) lejn id-dar.
- Bosta qtates irġiel sikwit jimmarkaw it-territorju tagħhom b'awrina xejn pjacevoli li normalment qatt ma tigris fi qtates irġiel li jkunu msewwija. Żomm f'moħħok li qtates irġiel bhal dawn ikunu jikkonsidraw darek bhala t-territorju tagħhom!
Mhux l-ewwel darba li smajna li klieb irġiel fetħu xi bieb jew xatba sabiex jaħarbu wara xi kelbiet shan. Izda meta klieb irġiel ikunu msewwija dawn l-affarijiet ma jsehhux; barra minhekk lanqas ikunu aggressivi lejn klieb oħra kemm meta jkunu marbuta jew le.

Sabiex nevitaw ġriewi u frieh tal-qtates bla bżonn

Sfortunatament, kull sena hafna klieb u qtates titneħhilhom il-hajja għaliex hemm aktar annimali żejda milli djar fejn joqogħdu u sidien li jieħdu kura tagħhom. Din is-sitwazzjoni tista' titjieb jekk is-sidien tal-pets ikunu responsabbli bizżejjed li jsewwu l-annimali tagħhom.

META għandek ssewwi l-pet tiegħek

Kemm il-klieb kif ukoll il-qtates tista' ssirilhom it-tiswija minn meta jagħlqu għaxar ġimghat, izda fir-Renju Unit bosta vets jagħmlulhom t-tiswija minn meta ikunu ftit ikbar.

- Għall-qtates irġiel u nisa, hamsa sa sitt xhur huwa ż-żmien l-aktar komuni biex issir it-tiswija; dan għaliex wara din l-eta' jimaturaw sesswalment u b'hekk ikunu kapaċi wkoll jirriproduċu. Madankollu, il-qtates irġiel u nisa xorta waħda tista' ssirilhom it-tiswija meta jikbru aktar bla ebda periklu ta' xejn.
- Il-kelbiet jistgħu jinghataw it-tiswija qabel l-ewwel stagun tagħhom, minn madwar l-eta' ta' sitt xhur, għalkemm għal xi whud mir-razzez il-kbar huwa rrakkomandat li jithallew mhux msewwija qabel l-ewwel stagun. Il-kelbiet għandhom jiġu msewwija bejn l-istaguni meta l-ġibda riproduttiva mhix qawwija. Nghidu wkoll li jkun aħjar li l-kelbiet issirilhom it-tiswija qabel it-tielet stagun, għax wara dan l-effetti pozittivi ta' sahha jonqsu. Għall-klieb irġiel, l-eta' ezatta ta' meta għandha ssirilhom it-tiswija tvarja ftit minn razza għal oħra. Izda hafna razzez ta' klieb jistgħu jiġu msewwija meta jkollhom bejn sitta u seba' xhur. Razzez ta' klieb akbar ġeneralment issirilhom it-tiswija f'eta' ftit akbar minn razzez iżgħar.

Il-vet tiegħek żgur li jkun jista' jagħtik l-aħjar parir dwar meta għandek tagħmel it-tiswija lill-pet tiegħek. Imma thallix għal meta jkun tard wisq!

Mistoqsijiet komuni

Il-personalita' tal-pet tiegħi tinbidel?

Le, izda mġieba li ma tixtieqx fil-pet tiegħek tonqos bhal hafna ġiri 'il barra, tixbit, ġlied jew awrina f'bosta imkejjen.

Jeżistu xi riskji kirurġiċi?

Kull proċedura kirurġika ġgorr magħha element żgħir ta' riskju, izda t-teknika moderna tal-anestetika u kirurġija hija *safe* hafna. Ir-riskji, *short* u *long term* li ma tagħmilx it-tiswija lill-pet tiegħek – tipi ta' kancer, ġlied, incidenti ta' traffiku u tqâla mhux mistennija – huma riskji akbar minn dawk ta' pets li tkun saritilhom it-tiswija.

Il-pet tiegħi jweġġa waqt it-tiswija?

Kif diġa' għedna, kull proċedura kirurġika ġgorr magħha ftit skonfort, izda it-tiswija jssir f'kundizzjoni ta' anestetika ġenerali u l-annimali jinghataw xi pilloli sabiex jikkontrolla xi skonfort li jista' jinqala'. Madankollu hafna mill-annimali jergħu għall-hajja normali ftit siegħat biss wara t-tiswija.

Għandi nhalli l-pet tiegħi twelled darba qabel ma ssirilha t-tiswija?

Le. Dan hu żball komuni – ma hemm l-ebda raġuni valida għaliex għandek thalli l-pet tiegħek twelled qabel ma tehodha għat-tiswija. Għall-kuntrarju tagħna l-bnedmin, il-klieb u qtates ma jiffurmawx rabtiet familjari fit-tul u b'hekk ma ibatux minn din l-esperjenza.

Inkun għadni nista' nesibixxi l-kelb tiegħi f'wirjiet?